

4. Шашкова Л.О. Наука і релігія в методологічній перспективі / Л.О. Шашкова // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – № 1 (1). – 2014. – С. 48-53.

5. Васильєва І.В. Релігія та освіта в контексті духовного становлення сучасної людини / І.В. Васильєва // Практична філософія. Науковий журнал. – № 1 (51). – 2014. – С. 157-163; Васильєва І.В. Духовні виміри сучасної вищої освіти / І.В. Васильєва // Идеи. Специально научное издание. Брой 1 (5) – 2 (6). Година III, 2015. – С. 61-69. та ін.

6. Хрусталев Ю.М. Философия науки и медицины / Ю.М. Хрусталев, Г.И. Царегородцев. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 512 с.

7. Святитель Лука (Войно-Ясенецкий). Дух, душа, тело / В.Ф. Войно-Ясенецкий. – К. : ВД «Авіцена», 2010. – 208 с.

8. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б. Кримський. – К. : Вид. ПАРАПАН, 2013. – 240 с.

9. Ильин И.А. Путь к очевидности / И.А. Ильин. – М. : Республика, 1993. – 431 с.

10. Сергей Крымский: мудрецы всегда в меньшинстве (статьи разных лет) / С.Б. Крымский; сост. Д.С. Бураго. – К.: Издательский дом Дмитрия Бураго, 2012. – 400 с.

И.В. Васильева

ФИЛОСОФИЯ РЕЛИГИИ И МЕДИЦИНЫ СВТ.ЛУКИ (В.Ф.ВОЙНО-ЯСЕНЕЦКОГО)

В статье исследуется философия религии и медицины свт.Луки в контексте философско-антропологического и философско-культурного дискурсов. Особое внимание обращено на влияние христианской культуры, отечественной духовной традиции на духовное становление личности В.Ф.Войно-Ясенецкого, его философские и богословские подходы.

Ключевые слова: христианская культура, В.Ф. Войно-Ясенецкий, философия религии, философия медицины, духовные традиции.

I.V. Vasylieva

PHILOSOPHY OF RELIGION AND MEDICINE OF PRELATE LUKE (V.F.VOYNO-YASYNETSKYI)

The article studies Prelate Luke's philosophy of religion and medicine in the context of philosophical and anthropological and spiritual and cultural discourses. Particular attention is drawn to the influence of Christian culture and national spiritual tradition on the spiritual formation of personality of V.F. Voyno-Yasenetskyi, his philosophical and theological approaches.

Key words: Christian culture, V.F. War-Yasenetsky, philosophy of religion, philosophy of medicine, spiritual traditions.

УДК 316.140.8 (045)

Л.Г. Дротянко

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕРУ

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті досліджуються основні напрямки інтенсифікації глобалізаційних процесів внаслідок накладання на них інформатизації різних соціальних сфер. Обґрунтовується положення, що застосування інформаційних технологій суттєво прискорює глобалізацію в галузі економіки, фінансової діяльності, науки й освіти, а також розширює простір розповсюдження стандартів масової культури. Проте існують і негативні глобальні процеси, які прискорюються через використання інформаційно-комунікаційних технологій, серед яких найбільш важкі наслідки мають глобальне розповсюдження тероризму на планеті, наркотиків і сучасної зброї масового знищення.

Ключові слова: інтенсифікація, інформаційна ера, глобалізаційні процеси, економіка, фінансова діяльність, наука, вища освіта, масова культура.

Вступ

З останнього десятиліття минулого століття почали виходити на передній план досліджень у філософській і науковій думці процеси глобалізації й інформатизації різних соціальних сфер. Проте найчастіше ці два процеси розглядаються окремо один від одного. Одні автори надають перевагу осмисленню наслідків інформаційної революції, що відбувається на різних континентах і в різний спосіб, виявляючи особливості цих наслідків стосовно конкретної суспільної сфери чи конкретного суспільства; інші дослідники акцентують увагу на глобалізаційних процесах, які відбуваються у тій чи іншій сфері – економічній, політичній, фінансовій, освітній тощо. Очевидно, такі різні підходи до дослідження зазначених процесів пов'язані з масштабністю і складністю кожного з них, оскільки можна сказати без перебільшення, що як інформатизація, так і глобалізація пронизують собою всі соціальні практики. Окрім того, і глобалізація, й інформатизація приводили і приводять до суттєвих трансформацій у кожній із цих практик. Та все ж ці процеси, накладуючись один на одного, змінюють сутнісні характеристики буття суспільства в кожному з його проявів. Якісь із

них підсилюються, інтенсифікуються під впливом взаємодії цих процесів, але деякі – сповільнюються своєю ходом. Саме цей аспект нас буде цікавити в даній статті.

Постановка завдання

Виходячи з неоднозначності впливу інформатизації на різні сфери функціонування світового соціуму в умовах його глобалізації, **метою** дослідження є виявлення таких аспектів глобалізації, які найбільшою мірою інтенсифікуються саме завдяки застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз досліджень і публікацій

У більшості зарубіжних і вітчизняних досліджень останніх трьох десятиліть сучасний етап у розвитку світової спільноти отримав різні назви: «постіндустріальне суспільство» (Д. Белл), «посткапіталістичне суспільство» (П. Дракер), «постмодерне суспільство» (Ж.-Ф. Ліотар), «інформаційне суспільство» (Е. Тоффлер), «інформаційний капіталізм», «мережеве суспільство» (М. Кастельс), «інформаційний імперіалізм» (Г. Шиллер), «комунікативне суспільство» (Ю. Хабермас), Д. Іванов («віртуальне суспільство»), «фінансова цивілізація» (Ю. Осипов) та

інші, схожі з названими. Як видно, більшість із зазначених авторів пов'язували трансформації, що відбуваються в різних суспільних сферах і напрямках діяльності, або з посиленням інформаційних потоків, або із впливом інформаційно-комунікаційних технологій, або з власністю на сучасну інформацію (теоретичне знання), або зі змінами в комунікативних процесах суспільства. Важливу й ґрунтовну, на наше переконання, теоретичну роботу з узагальнення різних точок зору на сутність сучасного соціуму у зв'язку з повсюдним застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій виконав Ф. Уебстер у своїй книзі «Теорії інформаційного суспільства» [1], в якій класифікував існуючі в західній суспільствознавчій літературі концепції за різними критеріями.

Серед вітчизняних дослідників проблемами інформатизації займаються: В. Лях, Я. Любимий, О. Соболь, В. Пазенок та інші [2], а також викладачі кафедри філософії Національного авіаційного університету, які працюють над науковою темою «Інформаційне суспільство: його проблеми і перспективи у XXI столітті»: Л. Дротянко [3]; В. Онопрієнко [4]; Н. Ченбай [5]; С. Ягодзінський [6]; О. Скиба [7] та інші.

Інший напрямок сучасних філософських, соціологічних, культурологічних, політологічних досліджень пов'язаний з осмисленням різних аспектів глобалізації, яка різною мірою, але об'єктивно, охоплює всі країни світу. Як відомо, термін «глобалізація» до наукового обігу був уведений ще в 1983 році Р. Робертсоном, але в той час ні зарубіжні, ні вітчизняні дослідники не надали йому особливого значення. Справжній вибух наукового інтересу до феномену глобалізації розпочався лише в 90-х роках минулого століття, а свого апогею набув на початку XXI століття. І це не випадково, оскільки глобалізаційні процеси прискорилися після того, як в усі пори суспільства проникли і відіграють важливу роль інформаційно-комунікаційні технології, які «об'єднали світ інформаційно» (О. Чумаков).

Різних аспектів глобалізації торкалися у своїх працях З. Бауман, І. Валлерстайн, Е. Гідденс, В. Іноземцев, А. Іоселіані, Н. Луман, Е. Морен, О. Панарін, В. Толстих, Т. Фрідман, І. Фролов, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон та інші дослідники. Спеціальні роботи, присвячені феномену глобалізації в її найсуттєвіших характеристиках, належать російському вченому О. Чумакову: «Глобалізація: контури цілісного світу» [8] та «Метафізика глобалізації. Культурно-цивілізаційний контекст» [9]. Серед українських дослідників цього феномену можна назвати Л. Ороховську [10], Т. Поду [11], О. Сідоркіну [12], Н. Сухову [13], Т. Шоріну [14] та інших.

Основна частина

Як показує аналіз наявних у сучасній філософській і науковій літературі публікацій, осмисленню новітніх у сучасній світовій історії процесів інформатизації й глобалізації надається значна увага. Кожне дослідження певною мірою додає знань про ці процеси, поглиблює уявлення людей про радикальні зміни, що відбуваються у світовому масштабі, та їхні наслідки для індивідуального життя кожної людини. Важливим

для цих досліджень є критичний аналіз уже існуючих публікацій, оскільки у світі відбуваються настільки стрімкі зміни в технічних засобах, заснованих на високих технологіях, що наступні дослідження повинні бути присвячені новим тенденціям у функціонуванні суспільства. В останні кілька років, на наше переконання, відбувається не стільки перехрещення процесів глобалізації та інформатизації, скільки їхнє накладання і звідси – посилення їхнього впливу один на один і на більшість соціальних практик.

Які ж із них інтенсифікуються в першу чергу? На наш погляд, це, в першу чергу, фінансово-економічна діяльність. Спробуємо аргументувати дане положення. Якщо в індустріальну епоху прибуток приносило матеріальне виробництво, яке зосереджувалося на крупних заводах і виробничих об'єднаннях, то з винайденням мікропроцесора і стрімким розвитком комп'ютерної техніки, заснованої на цих технологіях, фінансовий успіх почав асоціюватися саме з володінням найновішою комп'ютерною технікою і відповідними технологіями. Як справедливо зазначає П. Дракер, «знання сьогодні – це інформація, яка має практичну цінність, і слугує для отримання конкретних результатів» [15, с. 99]. І в першу чергу, нове теоретичне знання застосовується у фінансово-економічному просторі суспільного буття. «Сьогодні на авансцену світової історії вийшло *глобальне економічне суспільство*, створивши соціальний простір, у якому домінуючою тенденцією є економізм, а головним результатом став *«фінансизм»*» (виділено В.І.), – пише сучасний український філософ В. Ільїн [16, с. 364-365]. Фінансова цивілізація ґрунтується на принципі «коперніканського перевороту» в економічній сфері: тепер не матеріальне виробництво виконує управлінські функції в суспільному житті, а гроші стали визначальним фактором, який управляє виробництвом вартості (грошей). Одним із новітніх явищ фінансового обігу у сучасному світі стало явище «нічних грошей» – коли, наприклад, закінчується робочий день на одній півкулі Землі, гроші звідти за допомогою цифрових технологій переміщуються на іншу півкулю, коли там лише займається робочий день і починаються фінансові торги. В процесі таких торгів володарі фінансів отримують мільярдні прибутки, а з настанням сутінок гроші повертаються назад.

У самій економічній сфері, внаслідок панування грошей і стрімкого переміщення їхніх потоків за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у глобальному соціальному просторі, домінуюче положення зайняли транснаціональні корпорації (ТНК). На сьогодні їх нараховується більше, ніж 50 000, а чисельність їхніх філіалів досягає майже півмільйона в усіх куточках планети, і їхня кількість постійно зростає. Їхні позиції у світовому господарстві є настільки міцними, що вони утворюють глобальний ринок не лише товарів, але й послуг на основі глобалізації фінансових потоків. Це стосується, в першу чергу, таких ринків, як: енергетичний (нафта і газ), ринок зерна та інших сільськогосподарських товарів, ринок авіа-, залізничних та автоперевезень, ринок надання туристичних послуг тощо. Саме ТНК формують світові ціни на зазначені й інші товари та послуги, у вирішальний спосіб

впливаючи на економіку кожної без винятку країни. Внаслідок таких скоординованих дій монополістів виникають ефекти резонансів, коли економічні підйоми чи спади переносяться з одних країн і регіонів на інші, що приводить до фінансових (наприклад, у 1998 р. у Південно-Східній Азії, у 2007-2008 рр. у США), енергетичних, економічних криз, що ведуть до спаду виробництва, надання послуг, а в кінцевому підсумку – до зниження життєвого рівня людей і до зростання рівня безробіття.

Іншим аспектом накладання інформатизації на глобалізаційні процеси в економічній сфері є створення мережевих економічних структур і перехід до так званої «цифрової економіки» поки що у найрозвиненіших економічно і технічно країнах. Але оскільки мережі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій охоплюють не лише країни з розвинутою економікою, але й країни, що розвиваються, відбувається глобалізація цих мереж, їхнє функціонування за межами своїх регіонів. Це об'єктивно веде до економічного зростання країн, що розвиваються, до освоєння їхнім населенням інформаційних технологій, до підвищення їхнього загальнокультурного рівня. «Цифрова економіка» заснована на найновітніших високих технологіях і дозволяє отримувати значні прибутки при зменшенні традиційних засобів виробництва. На нашу думку, саме «цифрова економіка» в недалекому майбутньому буде визначати глобальний економічний простір. У ній найбільшою мірою відбувається накладання двох хвиль сучасного світового розвитку – глобалізації та інформатизації соціуму.

Інформатизація суттєво позначилася на науковій діяльності кінця ХХ-початку ХХІ століть. Коли у 1991 р. з'явилася всесвітня інформаційна мережа (Інтернет), світовий соціум замкнувся інформаційно. За різними даними нині у світі нараховується від 40 до 50 мільйонів користувачів Мережі і ця кількість зростає лавиноподібно, як і кількість різноманітної інформації, яка функціонує в Інтернеті. Серед користувачів цієї мережі вчені є не лише найосвіченішою її частиною, а й виробниками новітньої наукової інформації. Як ми зазначали в одній із праць, інформаційно-комп'ютерні технології відіграють важливу роль «і в розвитку самої науки в процесі пошуку й відкриття нових закономірностей буття світу, і в отриманні доступу до нової наукової інформації все ширшого кола науковців із різних країн, і в процесі наукової комунікації всередині світового наукового співтовариства» [3, с. 11]. Причому комп'ютерні технології в науковому дослідженні виступають не лише в якості інструмента дослідницької діяльності, але і в формуванні нових об'єктів наукового дослідження, якими займаються міждисциплінарні науки, такі як генетика, біоніка, синергетика, соціолінгвістика, когнітологія, біомедицина та інші. Понятійно-термінологічний апарат, яким володіє інформатика, дозволяє моделювати за допомогою комп'ютерної техніки емерджентні властивості і зв'язки, які були недоступними для дослідження раніше.

Більше того, для вирішення кардинально нових наукових проблем сучасної науки утворюються тимчасові наукові групи вчених не лише з різних країн, але й із різних континентів. При цьому їхня комуні-

кація не завжди є безпосередньою: кожен учений може вирішувати якесь одне завдання, вступаючи у спілкування за допомогою соціальних мереж. Але надскладні, глобальні наукові проблеми вирішуються колективами вчених, які безпосередньо пов'язані між собою і працюють пліч-о-пліч, як, наприклад, при дослідженні феномену Великого вибуху через застосування андронного колайдера, теж побудованого спільними зусиллями не лише вчених, але й інженерів, програмістів і спеціалістів з інших галузей науки й виробництва. Слушним є теза про те, що в умовах інформатизації науки «реалізація комплексних програм породжує об'єднання в єдиній системі діяльності теоретичних і експериментальних досліджень, фундаментальних і прикладних галузей наукового знання, інтенсифікації зв'язків між різними науками. В результаті посилюються процеси взаємодії принципів та уявлень картин реальності, що формуються в різних науках, стираються жорсткі розмежувальні грані між ними, відбувається інтеграція наук» [17, с. 66]. А зазначені вище процеси в науці зумовлюють інтенсифікацію її глобалізації.

Не менш суттєвих трансформацій зазнає й сфера освіти в умовах накладання процесів глобалізації та інформатизації. Сьогодні університети покликані не лише озброювати майбутніх фахівців сучасними науковими знаннями, але й здійснювати перманентне перенавчання спеціалістів, які втрачають роботу через відсутність суспільної потреби у значній кількості раніше престижних спеціальностей. Сучасні виробництво, сфера послуг, яка постійно розширюється, дозвілля людей вимагають підготовки фахівців за якісно новими спеціальностями, що й спонукає значну кількість працездатного населення різних країн шукати кращих умов для отримання цих спеціальностей не лише в своїх країнах, але й за кордоном. Багатьма сучасними університетами світу розробляються спеціальні програми для залучення до навчання громадян інших країн, які передбачають надання грантів, а також безкоштовне навчання на певних умовах. Як справедливо пише В. Онопрієнко, «провідні університети включені в гонку не тільки за отримання все нових дослідницьких грантів, престижних премій і нагород професури, які зміцнюють світовий бренд університету, але й за пошук найбільш здібних і талановитих студентів, аспірантів, молодих співробітників, що претендують на зайняття вакансій в університеті. Цей пошук носить безпрецедентний і безкомпромісний характер... У низці країн прийняті спеціальні закони, які стимулюють мобільність (у галузі університетської діяльності. – Л.Д.) у сучасному глобальному світі» [18, с. 27]. Цьому сприяють сучасні інформаційні технології, які дозволяють швидко знайти необхідну інформацію про майбутніх претендентів. У такий спосіб у сучасному глобалізованому світі вища освіта набуває рис єдиного світового освітнього простору. В таких умовах університети змушені шукати нові форми свого існування, щоб краще адаптуватися в новому глобальному світі [19, с. 100], а сам світовий освітній простір стає частиною глобальної інформаційної мережі.

Особливістю глобалізації в освітній сфері стали й нові форми навчання студентів, серед яких суттєве місце займає дистанційне навчання, яке здійснюєть-

ся на базі застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Цій досить новій формі отримання вищої освіти дослідники надають великого значення. Так, Н. Ченбай обґрунтовує думку, що вкладання значних коштів у створення та впровадження інноваційних технологій дистанційного навчання є необхідною умовою виживання університетів [20, с. 79]. Проте, на наше переконання, дистанційне навчання – це не лише спосіб виживання, але й спосіб отримання якісної освіти для тих студентів, які не мають фінансових чи інших можливостей поїхати на навчання до провідних університетів світу. Окрім того, дистанційна форма навчання дозволяє отримати другу вищу освіту тим спеціалістам, які, працюючи за отриманим фахом, хочуть змінити цей фах, реалізувати себе в інших видах діяльності. Для них ця форма навчання є найбільш оптимальною, оскільки вони вже мають навички навчатися, отримані раніше у вищому навчальному закладі. Отже, дистанційне навчання у певний спосіб також сприяє глобалізації освітнього простору через використання в цьому процесі інформаційно-комунікаційних технологій. Останні дозволяють проводити відео-конференції, презентації нових підручників, on-line лекції провідних викладачів і вчених, інші види навчальних і наукових заходів, що проводяться on-line, в яких можуть брати участь як завгодно багато учасників.

Ще одним напрямком інтенсифікації глобалізаційних процесів під впливом інформатизації є масова культура. Як слушно зазначає О. Чумаков, «культура, поряд з економікою, виявилась, мабуть, однією з найважливіших сфер суспільного життя, в якій процеси глобалізації виявились не лише в першу чергу, але й у найбезпосередніший спосіб» [9, с. 172-173]. Але наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть прискорення глобалізації культури відбувається переважно саме в явищах масової культури. Кіно, популярна музика, образотворче мистецтво, література через застосування комп'ютерних технологій і віртуалізації, по-перше, набули суттєво нових ознак – засобами комп'ютерної графіки стало можливим подати глядачам, слухачам і читачам такі образи, уявити які без допомоги інформаційної техніки просто неможливо. А по-друге, поширення, розповсюдження і засвоєння явищ масової культури відбувається надзвичайно стрімко за допомогою Інтернету, соціальних мереж, мобільного зв'язку тощо. Е. Морен у цьому зв'язку підкреслює: «Очевидно, що розвиток культурної глобалізації невіддільний від розвитку в усьому світі медіальних мереж, від всесвітнього розповсюдження способів відтворення (касети, компакт-диски, відео), Очевидно також, що Інтернет і засоби масової інформації прискорюють і посилюють усі ці різноманітні процеси...» [21, с. 69]. Причому глобалізація масової культури не завжди приводить до нівелювання цінностей етно-національних культур, оскільки способи сприйняття і засвоєння кінопродукції, музичних чи літературних творів, живопису тощо накладається на менталітет людей, який суттєво різниться у різних народів.

Висновки

У даній статті досить побіжно розглянуті лише деякі напрямки інтенсифікації глобалізаційних про-

цесів в інформаційну еру, які, на наш погляд, найзначнішою мірою визначають зміст сучасної епохи. Це, в першу чергу, сфери економіки, фінансової діяльності, науки, вищої освіти і масової культури, які зачіпають життя величезних мас населення земної кулі. На перший погляд, може здатися, що наука і вища освіта охоплюють незначний відсоток людей на Землі, та більш детальний аналіз впливу цих сфер суспільства на розвиток економіки й культури показує їхню провідну роль у розвитку світового соціуму загалом і кожної країни зокрема.

Інші сфери суспільного життя у процесі глобалізації теж зазнають суттєвих трансформацій через застосування інформаційних технологій, які знайдуть своє висвітлення в наших наступних публікаціях. Проте не можна не зазначити, що прискорюється глобалізація не лише тих суспільних явищ, які означають суспільний прогрес. На жаль, такі негативні феномени світового розвитку, як тероризм, розповсюдження наркотиків і сучасної зброї масового знищення, теж інтенсифікуються через застосування комп'ютерних технологій і наносять значну шкоду світовій спільноті. Про них теж піде мова в наших наступних статтях.

Список літератури

1. Уэбстер, Фрэнк. Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер. – М.: Аспект-Пресс, 2004. – 400 с.
2. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі. – К.: ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. – 404 с.
3. Дротянко Л.Г. Специфіка методологічних засобів науки в процесі її інформатизації / Л.Г. Дротянко // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (23). – К : НАУ, 2016. – С. 11-15.
4. Оноприенко В.И. Риски общества знаний и мегатехнологий / В.И. Оноприенко // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (21). – К : НАУ, 2015. – С. 37-30.
5. Ченбай Н.А. Соціокультурний зміст інформаційно-комунікаційних технологій в інноваційному суспільстві / Н.А. Ченбай // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (20). – К : НАУ, 2014. – С. 114-117.
6. Ягодзінський С.М. Інформаційний простір глобальних мереж / С.М. Ягодзінський. // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (16). – К : НАУ, 2012. – С. 66-69.
7. Скиба О.П. Інформаційно-комунікаційні технології в науці і освіті сучасного суспільства / О.П. Скиба // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (22). – К : НАУ, 2015. – С. 61-63.
8. Чумаков Н.А. Глобализация. Контуры целостного мира / Н.А. Чумаков. – М.: Проспект, 2005. – 432 с.
9. Чумаков Н.А. Метафизика глобализации, Культурно-цивилизационный контекст / Н.А. Чумаков. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Проспект, 2017. – 496 с.
10. Ороховська Л.А. Глобалізація та глобалізм: соціально-філософський аспект / Л.А. Ороховська // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (10). – К : НАУ, 2009. – С. 75-80.
11. Пода Т.А. Етико-філософський вимір міжнародних відносин глобалізованого світу / Т.А. Пода // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (22). – К : НАУ, 2015. – С. 54-57.
12. Сідоркіна О.М. Особливості кризових взаємодій у сучасному соціальному просторі / О.М. Сідоркіна // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (21). – К : НАУ, 2015. – С. 71-74.
13. Сухова Н.М. Проблема вибору людини у добу глобалізації / Н.М. Сухова // Вісник Національного авіаційного

університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (17). – К: НАУ, 2013. – С. 63-67.

14. Шоріна Т.Г. Зворотний бік глобалізації та неолібералізму: феномен прекаріату / Т.Г. Шоріна // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (21). – К: НАУ, 2015. – С. 84-88.

15. Дракер П. Посткапіталістическе общество / Питер Дракер // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / Под редакцией В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 67-100.

16. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація / В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2007. – 528 с.

17. Онопрієнко В.І. Історія, філософія, соціологія науки і технологій / В. І. Онопрієнко, М. В. Онопрієнко. – К.: ДП Інформ.-аналіт. агентство, 2014. – 447 с.

18. Онопрієнко В.І. Університет як корпорація: проблема відповідальності / В.І. Онопрієнко // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (25). – К: НАУ, 2017. – С. 23-29.

19. Онопрієнко В.І. Трансформація ідеї університету в сучасному суспільстві / В.І. Онопрієнко // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 1 (17). – К: НАУ, 2013. – С. 97-101.

20. Ченбай Н.А. Інноваційні технології в університетській освіті інформаційного суспільства / Н.А. Ченбай // Вісник Національного авіаційного університету: Серія: Філософія. Культурологія. – Вип. 2 (22). – К: НАУ, 2015. – С. 77-80.

21. Морен Э. К пропасти? / Э. Морен. – СПб: Алетейя, 2011. – 136 с.

Л.Г. Дротянко

ИНТЕНСИФИКАЦИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ИНФОРМАЦИОННУЮ ЭРУ

В статье исследуются основные направления интенсификации глобализационных процессов вследствие наложения на них информатизации различных социальных сфер. Обосновывается положение, что использование информационных технологий существенно ускоряет глобализацию в сфере экономики, финансовой деятельности, науки и высшего образования, а также расширяет пространство распространения стандартов массовой культуры. Однако существуют и негативные глобальные процессы, которые ускоряются в связи с использованием информационно-коммуникационных технологий, среди которых наиболее тяжелые последствия имеют глобальное распространение терроризма на планете, наркотиков и современного оружия массового уничтожения.

Ключевые слова: интенсификация, информационная эра, глобализационные процессы, экономика, финансовая деятельность, наука, высшее образование, массовая культура.

L. Drotianko

INTENSIFICATION OF GLOBALIZATION PROCESSES IN THE INFORMATION ERA

The main directions of intensification of globalization processes imposed by informatization of various social spheres are investigated in the article. The article substantiates the claim that the usage of information technologies substantially accelerates globalization in the field of economics, finance, science and education, as well as expands the scope of mass culture standards. There are, however, also negative global processes accelerating due to the use of information and communication technologies. Among the negative processes with the worst effects planetary proliferation of terrorism, drugs and weapons of mass destruction are worth mentioning.

Key words: intensification, Information era, globalization processes, economy, financial activity, science, higher education, mass culture.

УДК 161.111:81

Л.Г. Комаха

ЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ АРГУМЕНТАЦІЙ «ФІЛОСОФІЇ МОВИ»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація. В статті розглядається проблема формування системи аргументації в процесі ствердження логіки нового мислення в аналітичній філософії. Досліджується новий «образ» логіки в концептах представників Віденського гуртка, які шукали найбільш продуктивні шляхи доказу істини в науковому пізнанні. Показано напрямки розвитку нової системи аргументації в ситуації зміни механізму логічного аналізу, який проходив по двом лініям – логічній і мовній.

Ключові слова: логіка, аргументація, аналітична філософія, предикат, математична і символічна логіка, мова.

Вступ

Еволюція філософської думки в класичний період (епоха Модерну) впевнено демонструє процес постійного удосконалення системи логічної аргументації. Розвиток логіки в цей період відбувався відкрито до тих завдань, які вирішувала наука і теоретичне пізнання. Проте розгляд процесу міркування Т. Гоббсом, декартівські «перемінна величина» і «функція», «символи» Г. Лейбніца для означення логічних постійних, кантіанська критика силогістики Арістотеля, гегелівська «діалектична логіка» не відходять в цілому від загальноприйнятої програми, властивої для формальної логіки, її нормативізму.

Постановка завдання

Бурхливий розвиток природознавства і математики виокремив в якості актуального завдання перебудову логічних основ аналізу. Одночасно зростання абстрактності мислення і підвищення вимог

до чіткості доказу поступово наближали математику до логіки. Відомо, що традиційній логічній теорії не вистачало формальної строгості. До того ж її формули виражали лише суб'єктно-предикативні судження. Вирішити дані завдання можна було в контексті нових методологічних підходів і логічної доказовості, які знайшли себе в дискурсі «філософії мови». **Мета статті** полягає у визначенні основних параметрів трансформації логіки в контексті аналітичної філософії, що обумовило створення нової системи філософської доказовості та аргументації.

Основна частина

На перетині XIX-XX століть широкого розповсюдження набуває застосування математичних методів у пізнанні, що обумовлює підвищення інтересу до логіки. «Тому, хто бажає стати філософом, – писав Б. Рассел, – було б непогано одержати солідні знання в галузі математики... Логіка корисна філо-